

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน เมื่อมีการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกิดขึ้น เจ้าของสิทธิสามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำละเมิดได้ โดยอาศัยมาตรการบังคับสิทธิทางแพ่ง และ/หรือ มาตรการบังคับสิทธิทางอาญา เพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา และเมื่อพิจารณาสถิติในการดำเนินคดีของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ตั้งแต่ปี 2540 ถึง ปี 2546 จะพบว่า เจ้าของสิทธิดำเนินคดีกับผู้กระทำละเมิดโดยอาศัยมาตรการบังคับสิทธิทางอาญามากกว่าการบังคับสิทธิทางแพ่ง ไม่ว่าจะเป็นคดีละเมิดสิทธิในลิขสิทธิ์ หรือ เครื่องหมายการค้า ซึ่งแตกต่างจากแนวความคิดของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่ยอมรับว่าสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิทธิเอกชน (Private Rights) อันเป็นสิทธิทางแพ่ง ดังปรากฏในอารัมภบทของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) และเอกชนผู้เป็นเจ้าของสิทธิควรมีภาระในการบังคับสิทธิของตนเอง กล่าวคือ การบังคับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาควรใช้มาตรการทางแพ่งเป็นหลัก เจกเช่นประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ซึ่งเจ้าของสิทธิมุ่งใช้มาตรการทางแพ่งในการเยียวยาความเสียหายเป็นหลัก และใช้มาตรการทางอาญาเป็นส่วนเสริมในกรณีการละเมิดที่มีปริมาณมาก นอกจากนี้ หากพิจารณาตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPs) ข้อ 61 จะพบว่า บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเพียงมาตรฐานขั้นต่ำที่ประเทศภาคีตามความตกลงต้องปฏิบัติตาม และได้บัญญัติให้ความสำคัญในการนำมาตรการทางอาญามาใช้เฉพาะในกรณีของการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าโดยเจตนา หรือ การละเมิดลิขสิทธิ์ที่มีปริมาณในเชิงพาณิชย์เท่านั้น และมีได้ละเลยที่จะให้ประเทศสมาชิกฯ มีกระบวนการและการเยียวยาความเสียหายทางแพ่งและทางฝ่ายบริหาร ตามข้อ 42-49 อีกทั้ง หากพิจารณาจากประวัตินโยบายทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทย จะพบว่ากฎหมายลิขสิทธิ์ และ กฎหมายเครื่องหมายการค้า ได้ให้ความสำคัญกับมาตรการบังคับสิทธิทางแพ่งเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการบัญญัติให้ผู้ละเมิดมีความรับผิดทางแพ่งไว้ นอกเหนือจากความรับผิดทางอาญา โดยสรุปแล้ว การที่เจ้าของสิทธินำมาตรการบังคับสิทธิทางอาญามาใช้มากกว่าการบังคับสิทธิทางแพ่ง ทำให้ภาครัฐต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลและงบประมาณเป็นจำนวนมากในการดำเนินกระบวนการทางอาญา จึงจำเป็นต้องศึกษาการบังคับสิทธิทางแพ่งเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของไทยว่ามีปัญหาและข้อขัดข้องประการใดที่เจ้าของสิทธิไม่นิยมเลือกแนวทางนี้ในการบังคับใช้สิทธิของตน เพื่อหาแนวทางแก้ไขและส่งเสริมให้เจ้าของสิทธิใช้

มาตรการบังคับสิทธิทางแพ่งมากขึ้น อันเป็นการสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันและแนวความคิดของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย

1) เพื่อศึกษาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แนวความคิด และแนวคำพิพากษาของศาล กรณีการบังคับสิทธิทางแพ่งเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

2) เพื่อศึกษาหามาตรการบังคับสิทธิทางแพ่งเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและแนวความคิดของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

3) เพื่อให้การวินิจฉัยของศาลในการบังคับสิทธิทางแพ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์แน่นอนและชัดเจน อันจะทำให้เจ้าของสิทธิได้รับความคุ้มครองที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและแนวความคิดของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

4) เพื่อหาข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขให้ใช้มาตรการบังคับสิทธิทางแพ่งเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญามากยิ่งขึ้น

1.3 สมมุติฐาน

สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิทธิเอกชนอันเป็นสิทธิทางแพ่ง ดังปรากฏในอารัมภบทของความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) แต่ปัจจุบันเมื่อมีการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกิดขึ้น เจ้าของสิทธิมักจะใช้มาตรการทางอาญามาใช้ในการเยียวยาความเสียหายทางแพ่งดังกล่าว โดยมุ่งหวังให้มาตรการทางอาญาเป็นกระบวนการที่หยุดยั้งการละเมิด ตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) ข้อ 61 จึงจำเป็นต้องมีมาตรการในการส่งเสริมให้มีการบังคับสิทธิทางแพ่งมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและแนวความคิดของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ศึกษาวิจัยกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายเครื่องหมายการค้าของ ไทย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และญี่ปุ่น ความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาว่าด้วยการค้า (TRIPs Agreement) พระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2539 ข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่าง ประเทศ พ.ศ. 2540 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิด โดยมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะ กระบวนการทางแพ่งและทางอาญาในส่วนของการบังคับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเท่านั้น

1.5 วิธีการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยกรณีปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ในทางกฎหมาย ได้แก่ บทบัญญัติแห่งกฎหมาย แนวความคิด และแนวคำพิพากษาของศาล ทั้ง ของไทยและต่างประเทศ ตลอดจน การบังคับสิทธิตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทาง ปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPs) รวมทั้ง บทสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ข้อดี ข้อเสีย ในการบังคับสิทธิทางแพ่งเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

ทำให้การบังคับสิทธิทางแพ่งเกี่ยวกับคดีละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เป็นไปตามแนวความคิดของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา อีกทั้ง ทำให้เจ้าของสิทธิได้รับความ ค้ำครองที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน อันเป็นการส่งเสริมให้เจ้าของสิทธิ นำมาตรการบังคับสิทธิทางแพ่งมาใช้มากขึ้น